

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

ODRŽIVI RAZVOJ

Irena Pastrovicchio

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Autor:

Irena Pastrovicchio

Sektor:

Šumarstvo i drvena tehnologija

Naziv standarda kvalifikacije:

Drvno-ekološki tehničar / Drvno-ekološka tehničarka

Razina HKO: 4.2**Modul:**

Suvremeno poduzetništvo

Skup ishoda učenja: Održivi razvoj**Razina SIU:** 4**Ishodi učenja:**

1. analizirati uzroke potrebe za održivim razvojem
2. objasniti neodržive prakse
3. razlikovati domene održivog razvoja
4. razlikovati UN-ove globalne ciljeve održivog razvoja
5. objasniti pojam društvene i solidarne ekonomije.

Ključni pojmovi:

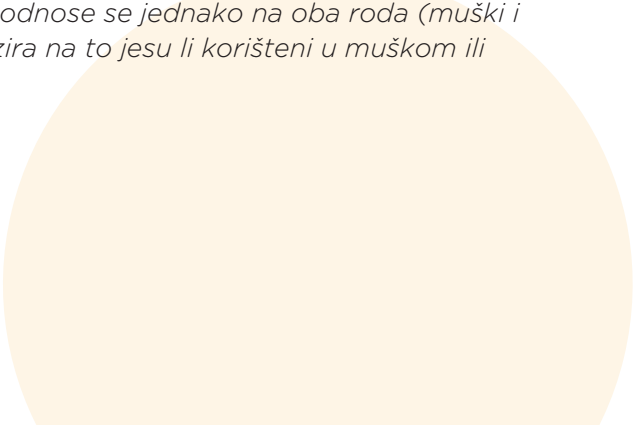
održivi razvoj, neodrživa praksa, domena, ciljevi, društvena i solidarna ekonomija

CSVET: 4**Datum izrade DOM-a:**

29. srpnja 2023.

Napomena:

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje korišteni u ovom dokumentu (uključujući nazive strukovnih kvalifikacija, zvanja i zanimanja) odnose se jednako na oba roda (muški i ženski) i na oba broja (jedinu i množinu), bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnosno u jedini ili množini.

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

ODRŽIVI RAZVOJ

Irena Pastrovicchio

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

SADRŽAJ

UVOD	5
1. UZROCI POTREBE ZA ODRŽIVIM RAZVOJEM	6
2. NEODRŽIVE PRAKSE	10
3. DOMENE ODRŽIVOG RAZVOJA	14
4. GLOBALNI CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA UJEDINJENIH NARODA (UN)	18
5. DRUŠTVENE I SOLIDARNE EKONOMIJE	22
ZAKLJUČAK	25

UVOD

Svijet se suočava s izazovima bez presedana, klimatske promjene koje prijete našim ekosustavima, nejednakosti koje potkopavaju društvenu koheziju i iscrpljivanje prirodnih resursa koje prijete našoj budućnosti. No, unatoč navedenim izazovima, mi smo također i svjedoci inspirirajuće transformacije, prelasku prema održivom razvoju. Ovaj obrazovni materijal će vas provesti kroz složen svijet održivog razvoja. Upoznat ćemo se s ključnim konceptima i praktičnim smjernicama kako bismo razumjeli, promovirali i sudjelovali u ovoj globalnoj inicijativi.

Zašto uopće govorimo o održivosti? Zašto je postala imperativ za našu budućnost? Ovo je pitanje koje ćemo pažljivo razmotriti kako bismo razumjeli uzroke problema s kojima se danas suočavamo. Usredotočit ćemo se i na objašnjenje neodrživih praksi. Neodržive prakse često leže u osnovi problema koji utječu na naš planet i društvo. Razumijevanje tih praksi ključno je za njihovo iskorjenjivanje. Što točno znači održivi razvoj? Održivi razvoj nije samo fraza, to je filozofija koja utemeljuje način na koji oblikujemo svoje živote i zajednice. To je pristup koji nas poziva da promišljamo o dugoročnim posljedicama naših odluka, kako na ekonomsku dobrobit, tako i na kvalitetu života i stanje okoliša. Održivi razvoj nije apstraktna teorija, to je prilika za promjenu i inovaciju.

Ovaj obrazovni materijal će vas voditi kroz sve ove aspekte održivog razvoja kako biste postali informirani i motivirani sudionici u ovoj transformaciji. Održivost nije samo ekološko pitanje. Ekonomija, društvo i kultura čine neodvojivu cjelinu održivosti, a ova tema će vam pomoći razumjeti njihov kompleksan odnos. U današnjem svijetu, gdje se promjene događaju brže nego ikada prije, razmišljanje o održivom razvoju postalo je imperativ za preživljavanje i prosperitet budućih generacija. Održivi razvoj predstavlja koncept koji prelazi granice zemalja, kultura i vremenskih razdoblja, postavljajući temelje za ravnotežu između ekonomske dobrobiti, društvene pravde i zaštite okoliša.

Materijal je podijeljen u pet glavnih tema. Prva tema će obraditi uzroke i potrebe za održivim razvojem. Fokus druge teme su neodržive prakse. Treća tema govori o domenama održivog razvoja. Četvrta tema će obraditi globalne ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda, a peta tema će vam dati uvid u društvene i solidarne ekonomije. U rubrici *Jeste li znali?* možete saznati različite zanimljivosti povezane s temom, a u rubrici *Za one koji žele znati više* možete proširiti svoja znanja te se motivirati na daljnja istraživanja. Također svaka tema završava zadatkom za učenike kojim možete provjeriti svoje poznavanje i usvojenost sadržaja određene teme. Različiti zadaci će vas potaknuti na postavljanje pitanja, istraživanje i donošenje zaključaka i rješenja. Također, pomoći će vam pri ponavljanju ključnih pojmova i za razvijanje novih vještina i saznanja.

Nakon što ste proučili teme ovog obrazovnog materijala moći ćete:

- analizirati uzroke potrebe za održivim razvojem
- objasniti neodržive prakse
- razlikovati domene održivog razvoja
- razlikovati UN-ove globalne ciljeve održivog razvoja
- objasniti pojam društvene i solidarne ekonomije.

1. UZROCI POTREBE ZA ODRŽIVIM RAZVOJEM

Kroz stoljeća, svjedočili smo brojnim dostignućima i napretku koji su oblikovali naš svijet. No, isto tako, moramo priznati da su ti uspjesi često bili praćeni neodrživim praksama koje su postavile temelje za ozbiljne globalne izazove s kojima se suočavamo danas. Razumijevanje uzroka potrebe za održivim razvojem ključno je kako bismo prepoznali zašto je promjena nužna i kako bismo se pozabavili korijenima problema koji utječu na našu planetu i društvo. Navesti ćemo nekoliko ključnih uzroka.

- Iscrpljivanje prirodnih resursa

Rapidna ekonomska ekspanzija i rast svjetske populacije doveli su do iscrpljivanja prirodnih resursa poput fosilnih goriva, šuma, pitke vode i minerala. Ova prekomjerna iskorištavanja resursa postavila su temelje za ozbiljne ekološke probleme.

- Onečišćenje okoliša.

Industrijska proizvodnja i prometna aktivnost uzrokuju onečišćenje zraka, vode i tla (slika 1.). Emisije stakleničkih plinova i kemikalija štete okolišu i zdravlju ljudi, doprinoseći klimatskim promjenama i degradaciji okoliša.

Slika 1. Onečišćenje okoliša

- Neravnoteža u raspodjeli resursa

Svjetska ekonomija često potiče neravnotežu u raspodjeli resursa. Dok je jedan dio svijeta pretrpan potrošačkim dobrima, drugi se suočava s ekstremnim siromaštvom i nedostatkom osnovnih potreba.

- Dezintegracija ekosustava

Uništavanje prirodnih staništa, deforestacija i urbanizacija doveli su do dezintegracije ekosustava i gubitka biološke raznolikosti. To ugrožava stabilnost ekosustava i opskrbu resursima koji su neophodni za ljudski život.

Socijalne nejednakosti:

Nejednakost u pristupu obrazovanju, zdravlju i ekonomskim prilikama stvara napetosti u društvu i otežava postizanje održivog razvoja. Društvena pravda postaje sve važnijim aspektom održivosti.

- Klimatske promjene:

Globalno zagrijavanje, uzrokovano emisijama stakleničkih plinova, predstavlja jedan od najozbiljnijih izazova današnjice (slika 2.). To utječe na vremenske uvjete, podiže razine mora i izaziva ekstremne vremenske prilike.

Slika 2. Klimatske promjene

Uzroci potrebe za održivim razvojem nisu samo povezani s ekologijom, oni su duboko ukorijenjeni u načinu kako društvo funkcionira, kako gospodarstvo raste i kako donosimo odluke. Razumijevanje ovih uzroka dovodi do prepoznavanja potrebe za promjenom, kako bismo osigurali održivost i prosperitetnost naše budućnosti za sva živa bića.

Provjerite svoje znanje

Proučite, razmislite i riješite zadatak te na taj način provjerite usvojenost sadržaja obrađene teme. Svoja saznanja i odgovore zapišite u bilježnicu, a potom prokomentirajte s drugim učenicima i nastavnikom.

Zadatak - Analiza održivosti proizvoda ili usluge

Cilj zadatka: Razumjeti koncept održivosti i primijeniti ga na konkretan proizvod ili uslugu.

Opis zadatka

1. Odaberite proizvod ili uslugu koji vas zanima. Možete odabrati bilo koji proizvod, odjeću, elektronički uređaj, hranu ili uslugu poput prijevoza ili restorana.
2. Napravite istraživanje o odabranom proizvodu ili usluzi kako biste prikupili informacije o njegovoj održivosti. To uključuje sljedeće korake.
 - Procijenite materijale koji se koriste za proizvodnju ili pružanje usluge i razmotrite njihovu ekološku održivost.
 - Ispitajte postupke proizvodnje ili pružanja usluge i ocijenite njihov utjecaj na okoliš.
 - Razmotrite socijalne aspekte, kao što su uvjeti rada i društvena odgovornost tvrtke ili pružatelja usluge.
 - Procijenite ekonomske faktore, uključujući cijenu, dostupnost i utjecaj na lokalnu ekonomiju.
3. Napišite izvješće o svojim saznanjima. U izvješću trebate:
 - opisati odabrani proizvod ili uslugu i njezino područje primjene
 - analizirati ekološku, socijalnu i ekonomsku održivost proizvoda ili usluge na temelju prikupljenih informacija
 - izraziti svoje mišljenje o održivosti proizvoda ili usluge, uključujući eventualne prijedloge za poboljšanje.

Podijelite svoje izvješće s razredom i raspravite o svojim zaključcima i zaključcima drugih. Rasprava bi trebala uključivati pitanja o važnosti održivosti, potencijalnim utjecajima na potrošače i društvo te mogućim koracima prema većoj održivosti.

Ovaj zadatak pomaže razviti razumijevanje održivosti i njene primjene na svakodnevne proizvode i usluge s kojima se susrećemo. Također, potiče kritičko razmišljanje o utjecaju na okoliš, društvo i gospodarstvo te potiče razmjenu mišljenja i ideja među sudionicima vježbe.

Provedite samovrednovanje pomoću tablice koju možete precrtati u bilježnicu i napisati svoje odgovore.

Tablica 1. Samovrednovanje

ELEMENTI PROCJENE			
Uspješno sam savladala/o zadatak.			
Svaki član tima dao je maksimalan doprinos.			
Zadatak je zahtijevao sudjelovanje svih članova tima.			
Svi članovi tima međusobno su uvažavali tuđa mišljenja.			
Zadovoljan/zadovoljna sam osobnim doprinosom unutar radne skupine.			
Sviđa mi se ovakav način učenja i poučavanja.			

2. NEODRŽIVE PRAKSE

Neodržive prakse u kontekstu održivog razvoja predstavljaju aktivnosti, politike, ili obrasce ponašanja koji nisu u skladu s principima održivosti. Ove prakse često imaju negativan utjecaj na okoliš, društvo ili ekonomiju te dovode do dugoročnih problema i izazova. Navesti ćemo nekoliko primjera neodrživih praksi u održivom razvoju.

1. Zagađenje okoliša

Industrijsko onečišćenje zraka, vode i tla, kao i neodgovarajuće odlaganje otpada, predstavljaju ozbiljnu prijetnju okolišu (slika 3.). Ova praksa može imati dugoročne posljedice na kvalitetu zraka i vode te na bioraznolikost.

Slika 3. Onečišćenje vode

2. Prekomjerna iskorištavanje prirodnih resursa

Korištenje prirodnih resursa, poput šuma, minerala i fosilnih goriva, bez uzimanja u obzir njihove obnove i očuvanja, vodi do iscrpljivanja tih resursa i degradacije okoliša.

3. Kratkoročno profiterstvo

Poslovne prakse koje su usmjerene samo na brzi profit, bez obzira na dugoročne posljedice po okoliš i društvo, često su neodržive.

Za one koji žele znati više:

Jeftina moda: “Ovo se ne spominje često, naprotiv nastoji se prikriti. U zapadnim zemljama se odjeća koja se, kao što je popularno, sve češće kupuje on line nosi samo jednom, te se poslije baca. Ispostavi se da naručena odjeća ne pristaje dobro, ne odgovara veličinom, uopće ne izgleda kao na fotografijama, te se stoga vraća. Velik broj odjeće se nosi jednom pa se vraća prljava ili oštećena. U čak 50 posto slučajeva se više ne stavlja u prodaju, nego se – baca. Čak 20 posto proizvedene jeftine odjeće se nikad niti ne proda. Što se s njom događa? Prema onome što piše [Daily Mail](#), tone i tone odjevnih predmeta prevozi se i baca u pustinju Atacama u Čileu. Nejednakost u pristupu obrazovanju, zdravstvenim uslugama i ekonomskim prilikama (slika 4.) često dovodi do društvenih tenzija i nije u skladu s principima održivog razvoja.”¹

Slika 4. Socijalna prava

4. Nerazumna uporaba pesticida i herbicida

Poljoprivredne prakse koje koriste velike količine pesticida i herbicida mogu zagađivati tlo i vodu, štetiti biljnom i životinjskom svijetu te poticati razvoj otpornih štetočina.

5. Nepromišljen urbanizam

Brza i nesustavna urbanizacija, bez obzira na potrebe za očuvanjem zelenih površina i ekološke ravnoteže, može dovesti do urbanog kaosa i povećanog ekološkog otiska (slika 5.).

¹ <https://narod.hr/svijet/sokantna-istina-o-jeftinoj-modi-39-000-tona-otpada-zavrsgodisnje-u-cileanskoj-pustinji-atacama>

Slika 5. Urbanizam

6. Nepoštivanje ljudskih prava

Prakse koje ne poštuju ljudska prava, uključujući prava radnika i prava domorodaca, narušavaju socijalnu održivost i često izazivaju konflikte.

7. Nebriga o klimatskim promjenama

Nedostatak akcije u borbi protiv klimatskih promjena, uključujući emisije stakleničkih plinova iz fosilnih goriva, predstavlja ozbiljan prijetnju planetarnoj održivosti.

Prepoznavanje i promjena ovih neodrživih praksi ključni su koraci prema ostvarenju održivog razvoja. To zahtijeva promjenu u politikama, poslovnim modelima i svakodnevnim ponašanjima kako bismo osigurali ravnotežu između ekološke, socijalne i ekonomske održivosti za buduće generacije.

Jeste li znali?

Prema izvješću Ujedinjenih naroda, svake godine proizvodimo otprilike 2.12 milijarde tona otpada. Ova neodrživa praksa odlaganja ogromnih količina otpada na odlagališna zemljišta čini ozbiljan ekološki problem i predstavlja prijetnju okolišu i ljudskom zdravlju.

Provjerite svoje znanje

Proučite, razmislite i riješite zadatak te na taj način provjerite usvojenost sadržaja obrađene teme. Svoja saznanja i odgovore zapišite u bilježnicu, a potom prokomentirajte s drugim učenicima i nastavnikom.

Zadatak - Identifikacija i analiza neodrživih praksi

Cilj vježbe: Razumjeti koncept neodrživih praksi i razviti sposobnost analize njihovih posljedica na okoliš, društvo i ekonomiju.

1. Samostalno odaberite primjer neodržive prakse. Primjeri neodrživih praksi mogu uključivati korištenje jednokratnih plastika, neodgovorno gospodarenje otpadom, upotrebu fosilnih goriva, itd.
2. Provedite analizu odabrane neodržive prakse koristeći sljedeće smjernice:
 - opisati odabranu neodrživu praksu i njen kontekst
 - identificirati negativne posljedice te prakse na okoliš, društvo i ekonomiju
 - procijeniti dugoročne učinke i rizike povezane s tom praksom.
3. Razmisliti o održivim alternativama za odabranu praksu i opisati kako bi te alternative mogle doprinijeti rješavanju problema.

Diskusija i prezentacija

Svaki učenik ili grupa prezentira svoju analizu i predstavlja alternativne prakse pred ostalim sudionicima vježbe. Nakon svake prezentacije, otvara se diskusija o analiziranom primjeru.

Ova vježba pomaže sudionicima razumjeti kako neodržive prakse mogu imati štetne posljedice i potiče ih na razmišljanje o alternativama koje podržavaju održivost. Također, promiče kritičko razmišljanje i svijest o ekološkim, društvenim i ekonomskim aspektima održivog razvoja.

Provedite samovrednovanje pomoću tablice koju možete precrtati u bilježnicu i napisati svoje odgovore.

Tablica 2. Samovrednovanje

ELEMENTI PROCJENE			
Uspješno sam savladala/o zadatak.			
Svaki član tima dao je maksimalan doprinos.			
Zadatak je zahtijevao sudjelovanje svih članova tima.			
Svi članovi tima međusobno su uvažavali tuđa mišljenja.			
Zadovoljan/zadovoljna sam osobnim doprinosom unutar radne skupine.			
Sviđa mi se ovakav način učenja i poučavanja.			

3. DOMENE ODRŽIVOG RAZVOJA

Održivi razvoj obuhvaća tri ključne domene, poznate i kao “tri stupa održivosti”. Svaka od ovih domena predstavlja važan aspekt održivog razvoja i treba se uzeti u obzir kako bi se postigao uravnotežen i održiv društveno-ekološko-ekonomski razvoj.

1. Ekonomska održivost

Ekonomski stup održivosti fokusira se na održavanje stabilnog i prosperitetnog gospodarstva bez nepotrebnog iscrpljivanja resursa ili degradacije okoliša.

Ključne komponente ekonomske održivosti

- Ekonomski rast: rast gospodarstva trebao bi biti uravnotežen i održiv, s naglaskom na poboljšanju kvalitete života i smanjenju ekonomske nejednakosti.
- Pravedna raspodjela resursa: dostupnost resursa i prilika trebala bi biti ravnomjerno raspoređena kako bi se osigurala socijalna pravda i inkluzivni razvoj.
- Održivo upravljanje resursima: pristupi poput održive poljoprivrede, energetske učinkovitosti i kružnog gospodarstva pomažu u očuvanju prirodnih resursa i smanjenju negativnog utjecaja na okoliš (slika 6.).

Slika 6. Energetska učinkovitost – vjetroelektrane

2. Ekološka održivost

Ovaj stup održivosti usredotočuje se na zaštitu i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava koji podržavaju život na Zemlji.

Ključne komponente ekološke održivosti

- Očuvanje bioraznolikosti: zaštita raznolikosti životinjskih i biljnih vrsta te očuvanje njihovih staništa.
- Smanjenje onečišćenja: kontrola emisija stakleničkih plinova, otpadnih voda i drugih oblika zagađenja kako bi se očuvala kvaliteta zraka, vode i tla.
- Održivo korištenje resursa: učinkovita upotreba prirodnih resursa kako bi se spriječilo njihovo iscrpljivanje i osigurala njihova dostupnost za buduće generacije (slika 7.).

3. Društvena održivost

- Socijalna održivost. Socijalni stup održivosti fokusira se na zadovoljenje ljudskih potreba i promicanje socijalne pravde i inkluzije. Ključne komponente socijalne održivosti uključuju:
- Pravednost i jednakost. Osiguravanje pristupa obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, zapošljavanju i drugim osnovnim resursima za sve društvene skupine.
- Društvena kohezija. Gradnja održivih i harmoničnih zajednica koje potiču suradnju i solidarnost.
- Zdravstvo i dobrobit. Osiguravanje zdravlja i dobrobiti svih građana, uključujući pristup zdravstvenoj skrbi i socijalnim uslugama.

Slika 7. Održivi razvoj

Sve ove domene su međusobno povezane, a postizanje održivog razvoja zahtijeva balansiranje interesa i brigu o svim njegovim aspektima (slika 7.). Održivi razvoj stremi prema stvaranju ravnoteže između ekonomskog prosperiteta, zaštite okoliša i društvene pravde kako bi se osigurala bolja budućnost za sve.

Provjerite svoje znanje

Proučite, razmislite i riješite zadatak te na taj način provjerite usvojenost sadržaja obrađene teme. Svoja saznanja i odgovore zapišite u bilježnicu, a potom prokomentirajte s drugim učenicima i nastavnikom.

Zadatak - Simulacija donošenja odluka za održivi razvoj

Cilj zadatka: Razumijevanje međusobne povezanosti ekonomske, ekološke i socijalne dimenzije održivog razvoja te razvijanje sposobnosti donošenja informiranih odluka koje promiču održivost.

Tijek zadatka

1. Priprema materijala. Pripremite skice triju zamišljenih otoka, svaki s različitim resursima, populacijom i izazovima. Otočna okolina omogućit će ilustraciju međusobne povezanosti održivih domena.
 - Otok A: Bogat resursima, ali visoka stopa populacijskog rasta i zagađenja okoliša.
 - Otok B: Skroman resursima, ali niska stopa populacijskog rasta i visoka kvaliteta života.
 - Otok C: Umjereni resursi i umjerena populacijska stopa, ali izloženost rizicima od klimatskih promjena.
2. Formiranje timova. Podijelite se u tri tima, svaki tim će predstavljati jedan otok.
3. Simulacija. Svaki tim dobiva informacije o svojem otoku i izazovima s kojima se suočava. Sudionici će morati donositi odluke u vezi s ekonomskim razvojem, zaštitom okoliša i socijalnim pitanjima. Na primjer, kako iskoristiti resurse, kako upravljati populacijom, kako se pripremiti za klimatske promjene i sl.
4. Razmjena informacija. Timovi razmjenjuju informacije i surađuju kako bi bolje razumjeli kako njihove odluke utječu na druge otoke.
5. Donošenje odluka. Timovi donose niz odluka tijekom nekoliko krugova simulacije. Odluke se bilježe, a njihovi rezultati se analiziraju nakon svakog kruga .
6. Rasprava i refleksija. Nakon završetka simulacije, sudionici sudjeluju u raspravi o tome kako su njihove odluke utjecale na održivost njihovih otoka i kako bi se stvarne lekcije mogu primijeniti na globalne izazove održivog razvoja.
7. Zaključak.

Ovom simulacijom iskusiti ćete kompleksnost održivog razvoja i shvatiti kako vaše odluke u jednoj domeni mogu utjecati na druge.

Provedite samovrednovanje pomoću tablice koju možete precrtati u bilježnicu i napisati svoje odgovore.

Tablica 3. Samovrednovanje

ELEMENTI PROCJENE			
Uspješno sam savladala/o zadatak.			
Svaki član tima dao je maksimalan doprinos.			
Zadatak je zahtijevao sudjelovanje svih članova tima.			
Svi članovi tima međusobno su uvažavali tuđa mišljenja.			
Zadovoljan/zadovoljna sam osobnim doprinosom unutar radne skupine.			
Sviđa mi se ovakav način učenja i poučavanja.			

4. GLOBALNI CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA UJEDINJENIH NARODA (UN)

UN-ovi globalni ciljevi održivog razvoja (*UN Sustainable Development Goals* - SDGs) predstavljaju ambiciozan okvir koji je usvojen od strane 193 članice Ujedinjenih naroda kako bi se nosili s najvažnijim globalnim izazovima i postigli održiv razvoj do 2030. godine. Ukupno ima 17 ciljeva. Ovi ciljevi osiguravaju sveobuhvatnu i uravnoteženu agendu koja obuhvaća ekonomske, ekološke i socijalne dimenzije održivosti.

UN-ovi globalni ciljevi održivog razvoja

- 1. Nema siromaštva (No Poverty).** Iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva i smanjenje siromaštva uopće.
- 2. Nema gladi (Zero Hunger).** Osiguravanje sigurne, održive i nutritivno bogate prehrane za sve ljude.
- 3. Zdravlje i dobrobit (Good Health and Well-being).** Osiguravanje zdravog života i promicanje blagostanja za sve generacije.
- 4. Kvalitetno obrazovanje (Quality Education).** Osiguravanje pristupa visokokvalitetnom obrazovanju i promicanje cjeloživotnog učenja.
- 5. Ravnopravnost spolova (Gender Equality).** Postizanje ravnopravnosti spolova i osnaživanje svih žena i djevojčica.
- 6. Čista voda i sanitarni uvjeti (Clean Water and Sanitation).** Osiguravanje pristupa čistoj vodi i sanitarnim uvjetima za sve ljude.
- 7. Pristupačna i čista energija (Affordable and Clean Energy).** Osiguravanje pristupa održivoj energiji za sve.
- 8. Dostojanstven rad i gospodarski rast (Decent Work and Economic Growth).** Promicanje dostojanstvenog rada i održivog ekonomskog rasta.
- 9. Industrija, inovacije i infrastruktura (Industry, Innovation, and Infrastructure).** Izgradnja otporne infrastrukture, promicanje inkluzivne i održive industrije i poticanje inovacija.
- 10. Smanjenje nejednakosti (Reduced Inequality).** Smanjenje nejednakosti unutar i između država.
- 11. Održivi gradovi i zajednice (Sustainable Cities and Communities).** Osiguravanje održivih gradova i zajednica.
- 12. Održiva potrošnja i proizvodnja (Responsible Consumption and Production).** Promicanje održive potrošnje i proizvodnje.
- 13. Akcija za klimu (Climate Action).** Borba protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica.
- 14. Život pod vodom (Life Below Water).** Očuvanje oceana, mora i morske raznolikosti (slika 8.).
- 15. Život na kopnu (Life on Land).** Očuvanje kopnenih ekosustava, šuma i biološke raznolikosti.

16. Mir, pravda i snažne institucije (Peace, Justice, and Strong Institutions). Promicanje mira, pravde i snažnih institucija.

17. Partnerstvo za ostvarivanje ciljeva (Partnerships for the Goals). Jačanje globalnog partnerstva za ostvarivanje svih ciljeva.

Slika 8. Plastična vrećica u moru

Ovi ciljevi pružaju okvir za djelovanje na globalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini kako bi se stvorila bolja i održiva budućnost za sve ljude i za planet. Održivi razvoj zahtijeva suradnju svih sektora društva i globalnu solidarnost kako bi se postigli ovi ciljevi do 2030. godine.

Jeste li znali?

UN-ovi globalni ciljevi održivog razvoja su rezultat najvećeg i najinkluzivnijeg konzultativnog procesa u povijesti. Tijekom njihove izrade, UN je konzultirao milijune ljudi diljem svijeta putem anketa, konferencija, online platformi i drugih kanala kako bi osigurao da ciljevi odražavaju stvarne potrebe i brige različitih zajednica i društava. Ova inkluzivna metoda osigurala je široku podršku i angažman ljudi širom svijeta u postizanju održivog razvoja.

Provjerite svoje znanje

Proučite, razmislite i riješite zadatak te na taj način provjerite usvojenost sadržaja obrađene teme. Svoja saznanja i odgovore zapišite u bilježnicu, a potom prokomentirajte s drugim učenicima i nastavnikom.

Zadatak - Simulacija planiranja održivog razvoja temeljena na UN-ovim globalnim ciljevima

Tijek zadatka

1. Priprema materijala. Pripremite informacijske resurse o UN-ovim globalnim ciljevima održivog razvoja, uključujući njihove opise i ključne pokazatelje za praćenje napretka. Dostupnost karti, grafikona i drugih vizualnih alata koji će pomoći sudionicima da bolje razumiju ciljeve.
2. Podjela u timove. Podijelite se u manje timove, idealno po 3 do 5 osoba u timu. Svaki tim će predstavljati "imaginarnu" zajednicu koja želi postići održiv razvoj.
3. Izbor ciljeva. Svaki tim bira određeni broj UN-ovih globalnih ciljeva koje će prioritetno postići u svojoj zajednici. Ovisno o vremenskim ograničenjima, timovi mogu odabrati 3 do 5 ciljeva.
4. Planiranje akcija. Svaki tim razvija plan akcija za postizanje svojih odabranih ciljeva. Planiranje uključuje definiranje specifičnih koraka koje će poduzeti kako bi ciljevi bili ostvareni. Također, timovi moraju razmisliti o tome kako će pratiti napredak prema ciljevima.
5. Simulacija provedbe. Timovi izvode simulaciju provedbe svojih planova akcija. To može uključivati izradu prezentacija, igru uloga ili simulaciju zajedničkog sastanka na kojem se donose odluke i poduzimaju konkretne akcije.
6. Evaluacija i refleksija. Nakon simulacije, timovi ocjenjuju svoje napore u postizanju ciljeva i razmatraju izazove s kojima su se suočavali. Također razgovaraju o tome kako su njihovi planovi doprinijeli održivom razvoju i koje su lekcije naučili.
7. Prezentacija rezultata. Svaki tim prezentira svoje iskustvo i rezultate pred ostalim sudionicima. To može uključivati prezentacije, raspravu ili izradu plakata.
8. Rasprava o stvarnim izazovima. Na kraju aktivnosti, otvorite raspravu o stvarnim izazovima održivog razvoja i kako UN-ovi globalni ciljevi mogu pomoći u njihovom rješavanju.

Ova aktivnost vam da praktično primjene UN-ove globalne ciljeve održivog razvoja i razvijaju vještine planiranja i donošenja odluka koje su usmjerene prema održivosti. Također, potiče suradnju, kritičko razmišljanje i svijest o globalnim izazovima održivog razvoja.

Provedite samovrednovanje pomoću tablice koju možete precrtati u bilježnicu i napisati svoje odgovore.

Tablica 4. Samovrednovanje

ELEMENTI PROCJENE			
Uspješno sam savladala/o zadatak.			
Svaki član tima dao je maksimalan doprinos.			
Zadatak je zahtijevao sudjelovanje svih članova tima.			
Svi članovi tima međusobno su uvažavali tuđa mišljenja.			
Zadovoljan/zadovoljna sam osobnim doprinosom unutar radne skupine.			
Sviđa mi se ovakav način učenja i poučavanja.			

5. DRUŠTVENE I SOLIDARNE EKONOMIJE

Društvena i solidarna ekonomija je koncept i pristup ekonomskom razvoju i organizaciji društva koji postavlja naglasak na ljudske vrijednosti, solidarnost, društvenu pravdu i održivost. Ova tema se istražuje i promiče kako bi se razumjelo kako alternativni ekonomski modeli mogu doprinijeti rješavanju društvenih i ekonomskih izazova.

1. Definicija i koncept

Društvena i solidarna ekonomija predstavlja širok spektar organizacija i inicijativa koje kombiniraju ekonomske aktivnosti s društvenim ciljevima. To uključuje kooperative, zadruge, socijalna poduzeća, udruge, te druge oblike organizacija koje se temelje na principima solidarnosti, participacije, i pravedne raspodjele dobiti.

2. Solidarnost i pravda

Društvena i solidarna ekonomija promiče solidarnost među članovima i zajednicama, te stavlja naglasak na pravednu raspodjelu resursa i dobiti. Cilj je smanjiti nejednakost i poboljšati kvalitetu života ranjivih grupa (slika 9.).

Slika 9. Božica pravde

3. Društveni ciljevi

Organizacije društvene i solidarne ekonomije obično imaju društvene ciljeve kao prioritet, uključujući smanjenje siromaštva, podršku marginaliziranim skupinama, očuvanje okoliša i promicanje lokalnog razvoja.

4. Demokratsko upravljanje

U društvena i solidarnoj ekonomiji organizacijama, članovi imaju aktivnu ulogu u donošenju odluka i upravljanju. Ovo promiče participaciju i autonomiju članova.

5. Održivost

Društvena i solidarna ekonomija DSE naglašava održivi razvoj i brigu o okolišu. Organizacije često promiču ekološki odgovorne prakse i doprinose očuvanju prirodnih resursa.

Slika 10. Stambene zgrade s vrtovima

6. Područja primjene

Društvena i solidarna ekonomija može se primijeniti u različitim sektorima, uključujući poljoprivredu, financije, zdravstvo, obrazovanje, kulturne i kreativne industrije te mnoge druge (slika 10.).

7. Globalni pokret

Društvena i solidarna ekonomija je postala globalni pokret s brojnim organizacijama, mrežama i inicijativama diljem svijeta koje promiču ovaj pristup. Postoje i regionalne i nacionalne razlike u načinima na koje se društvena i solidarna ekonomija prakticira i podržava.

Društvena i solidarna ekonomija pruža alternativni pristup ekonomskom razvoju koji se temelji na principima zajedništva, pravednosti i održivosti. Ova tema je važna jer istražuje načine kako možemo izgraditi ekonomski sustav koji bolje odgovara potrebama ljudi i zajednica, posebno u kontekstu sve izazovnijih društvenih i ekoloških problema.

Provjerite svoje znanje

Proučite, razmislite i riješite zadatak te na taj način provjerite usvojenost sadržaja obrađene teme. Svoja saznanja i odgovore zapišite u bilježnicu, a potom prokomentirajte s drugim učenicima i nastavnikom.

Zadatak - Razgovor o principima društvene i solidarne ekonomije

Cilj zadatka: Poticanje razgovora o temeljnim principima društvene i solidarne ekonomije.

Tijek zadatka

1. Podijelite se u manje skupine (2 do 4 osobe po skupini).
2. Postavite pet glavnih principa društvene i solidarne ekonomije (npr. solidarnost, participacija, pravedna raspodjela, održivost, demokratsko upravljanje) na papirima i stavite ih na različite strane prostorije.
3. Svaka skupina dobiva zadatak da odabere jedan od tih principa i razgovara o njemu. Pitanja za raspravu uključuju.
 - Što taj princip znači u kontekstu društvene i solidarne ekonomije?
 - Kako se taj princip primjenjuje u praksi?
 - Kako taj princip doprinosi održivom razvoju i društvenoj pravdi?
4. Nakon 10 do 15 minuta rasprave, svaka skupina bilježi svoje ključne zaključke o odabranom principu na listu papira.
5. Skupine se rotiraju i razmjenjuju svoje zaključke s drugim skupinama.
6. Na kraju, organizirajte zajedničku raspravu u kojoj svaka skupina dijeli ono što su naučili o principima društvene i solidarne ekonomije.

Ova vježba potiče razmišljanje i razgovor o temeljnim principima društvene i solidarne ekonomije te pomaže sudionicima da bolje razumiju kako se ti principi primjenjuju u stvarnom svijetu.

Provedite samovrednovanje pomoću tablice koju možete precrtati u bilježnicu i napisati svoje odgovore.

Tablica 5. Samovrednovanje

ELEMENTI PROCJENE			
Uspješno sam savladala/o zadatak.			
Svaki član tima dao je maksimalan doprinos.			
Zadatak je zahtijevao sudjelovanje svih članova tima.			
Svi članovi tima međusobno su uvažavali tuđa mišljenja.			
Zadovoljan/zadovoljna sam osobnim doprinosom unutar radne skupine.			
Sviđa mi se ovakav način učenja i poučavanja.			

ZAKLJUČAK

Održivi razvoj predstavlja ključni cilj za našu planetu i društvo u 21. stoljeću. On se temelji na ideji da moramo zadovoljiti potrebe današnjih generacija, ali isto tako osigurati da buduće generacije imaju iste ili bolje mogućnosti za ispunjen život. U tom kontekstu, održivi razvoj kombinira ekonomske, ekološke i socijalne aspekte kako bi stvorio ravnotežu između dobitka, okolišne očuvanosti i socijalne pravde. Analizirajući uzroke potrebe za održivim razvojem, jasno je da ekonomska aktivnost, urbanizacija, i potrošnja prirodnih resursa imaju dubok utjecaj na okoliš i društvo. Rastuća svijest o ovim utjecajima potiče nas da promišljamo načine na koje možemo smanjiti negativne posljedice i promicati pozitivne promjene.

Neodržive prakse, kao što su prekomjerna eksploatacija resursa, onečišćenje okoliša i nejednakost u raspodjeli dobiti, jasno ilustriraju probleme koji proizlaze iz nedostatka održivosti. Razumijevanje tih praksi ključno je za njihovo rješavanje i unaprijeđenje.

Razlikovanje domena održivog razvoja pomaže nam bolje razumjeti različite aspekte održivosti, uključujući ekonomske, socijalne, i ekološke. Integrirani pristup ovim domenama ključan je za postizanje održivog razvoja.

UN-ovi globalni ciljevi održivog razvoja pružaju okvir za globalne napore u postizanju održivosti. Ovi ciljevi definiraju konkretna područja djelovanja i mete koje treba postići kako bismo poboljšali kvalitetu života ljudi i očuvali planet.

Pojam društvene i solidarne ekonomije naglašava važnost ljudskih vrijednosti, solidarnosti i pravednosti u ekonomskim aktivnostima. Ova tema istražuje alternativne modele ekonomskog razvoja koji su usmjereni prema zajedničkom dobru i održivosti.

U konačnici, održivi razvoj nije samo želja, već i nužnost. Promicanje održivosti nije samo odgovornost prema trenutnim i budućim generacijama, već i preduvjet za dugoročni prosperitet naše planete i stvaranje bolje budućnosti za sve.

Naučene vještine i znanja koja ste stekli u ovom obrazovnom materijalu bit će od ključne važnosti u daljnjem razvoju vaših sposobnosti i vještina.

IMPRESUM

Autor:

Irena Pastrovicchio

Nakladnik:

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

Izvoditelj:

Profil Klett d.o.o.

Recenzent:

Jasmina Fijala

Urednik:

Ivona Ivanišević

Lektor:

Kristina Dilica

Grafička priprema:

Profil Klett d.o.o.

Stručnjak za didaktičko-metodičko oblikovanje:

Matea Thompson

Voditelj projekta:

Gordana Benat

Izvori fotografija:

www.shutterstock.com

www.gettyimages.com

arhiva autora

Literatura:

1. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatske-aktivnosti-1879/strategije-planovi-i-programi-1915/strategija-odrzivog-razvitka-republike-hrvatske/1916> Pristupljeno 25. srpnja 2023.
2. Europska komisija https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals_hr Pristupljeno 25. srpnja 2023.
3. Insitut za društveno odgovorno poslovanje <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/> Pristupljeno 25. srpnja 2023.
4. Narod.hr <https://narod.hr/svijet/sokantna-istina-o-jeftinoj-modi-39-000-tona-otpada-zavrshi-godisnje-u-cileanskoj-pustinji-atacama> Pristupljeno 25. srpnja 2023.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Za više informacija o EU fondovima posjetite web stranicu Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije: www.strukturnifondovi.hr.

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.